

## РОЗДІЛ VII. ПРОБЛЕМИ ПОРІВНЯЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ

УДК 37.017.7:373.9

Г. Р. Вороніна

Національний технічний університет України

«Київський Політехнічний Інститут»

### ПЕРСПЕКТИВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ В МІСЬКИХ ТЕХНОЛОГІЧНИХ КОЛЕДЖАХ АНГЛІЇ

*У статті розглянуто передумови появи в системі освіти Англії таких спеціалізованих шкіл, як міські технологічні коледжі та визначено особливості підходів до реалізації профільного навчання в них. Проведено аналіз формування нової освітньої концепції шляхом вивчення відмінностей міських технологічних коледжів від інших сучасних шкіл. Особливу увагу приділено проблемі забезпечення відповідних умов для підготовки кваліфікованих спеціалістів та визначено поняття «академія середньої освіти». Висвітлено спроби успішного поєднання академічного навчання з першими кроками у майбутній професії. Подальше дослідження запропонованої теми є перспективним для пошуку найбільш ефективних шляхів реорганізації системи профільного навчання в Україні.*

**Ключові слова:** система освіти Англії, профільне навчання, середня школа, міські технологічні коледжі, академія середньої освіти.

**Постановка проблеми.** Сучасна українська школа вимагає суттєвого реформування та модернізації на шляху до ефективної інтеграції у світове співтовариство. Загальна глобалізація освітнього простору та інтенсивний розвиток інформаційних технологій певним чином корегують визначення пріоритетних напрямів становлення особистості у процесі навчання й виховання.

Разом із тим вимоги до кваліфікаційної підготовки сучасних спеціалістів поступово зростають і впливають на необхідність постійного оновлення й удосконалення роботи навчальних закладів усіх рівнів. Зокрема формується та видозмінюється концепція профільного навчання в середній школі під впливом багатьох внутрішніх і зовнішніх чинників. Вибір майбутньої професії є одним із найважливіших рішень, оскільки його правильність може як конструктивно, так і деструктивно вплинути на подальше професійне та особисте життя людини. І саме середні навчальні заклади стають тим місцем, де майбутні фахівці роблять перші кроки на шляху до успішної кар'єри. Тому все більше педагогів зазначають, що освітній навчання у школі має носити не лише академічний, але й професійно орієнтований характер та створювати підґрунтя для вибору й опанування базисних навичок певної професії.

Серед основних причин нестачі високоякісних спеціалістів фахівці називають відсутність безпосереднього зв'язку між навчальним закладом та підприємством, на якому в майбутньому буде працювати випускник. Створення та підтримка таких контактів має починатись із середньої етапу навчання через необхідність поступового та послідовного входження у світ

майбутньої професії. Вищий навчальний заклад несе не меншу відповідальність за вибір студента та забезпечення відповідних умов для реалізації творчого та особистісного потенціалу, однак, на думку провідних педагогів, саме високоякісна професійна орієнтація середньої школи дозволить розпочати підготовку кваліфікованого фахівця, конкурентоздатного на міжнародному ринку праці. Проте, варто відмітити, що існуюча модель профорієнтації в сучасній українській школі потребує ще багатьох перетворень для задоволення потреб суспільства та, насамперед, самих учнів.

**Аналіз актуальних досліджень.** Оптимізація процесу становлення майбутнього фахівця стає можливою за умови вивчення прогресивного педагогічного досвіду європейських країн, серед яких особливе місце займає система освіти Англії, що постійно знаходиться в центрі уваги науковців як з точки зору історичних аспектів, так і особливостей процесу реформування. Загальні характеристики та проблеми реформ англійської системи освіти досліджували такі науковці, як І. О. Лиценко, О. І. Локшина, О. В. Матвієнко, О. Б. Рибак, Л. П. Рябов, А. А. Сбруєва та ін.

Висвітлення проблем професійної освіти знайшло відображення в наукових роботах І. В. Гавриша, К. В. Гарашука, Л. М. Ляшенко, С. І. Синенко, А. Л. Федорчук, М. О. Шутової. Різним аспектам сучасної профорієнтації шкіл Англії присвячено дослідження Н. М. Авшенюк, Г. Л. Алексєєвич, О. В. Волошиної, Л. А. Глазунової, О. А. Гогуа, Т. П. Кучай, Л. П. Пуховської та ін.

Сьогодні вітчизняні науковці ґрунтовно вивчають сучасні технології підготовки молоді до подальшого професійного життя з метою надання рекомендацій щодо їх впровадження з урахуванням потреб українського суспільства: Н. І. Костенко у своєму дисертаційному дослідженні проводить детальний розгляд організації профільного навчання в школах Великої Британії, Н. І. Балацька подає ретроспективний аналіз етапів формування системи професійної освіти у школах Англії та порівнює профорієнтовану роботу англійських та українських навчальних закладів. Детальне вивчення та усвідомлення переваг і недоліків англійського досвіду є надзвичайно важливим для визначення найбільш ефективних шляхів реорганізації системи професійної освіти в Україні.

Питання профільної середньої освіти з різних аспектів висвітлювались у багатьох наукових дослідженнях, проте процес становлення й функціонування спеціалізованих навчальних закладів нового типу, які почали відкривати на території Англії в кінці 90-х рр. ХХ ст. потребує детального вивчення.

**Метою статті** є визначення ролі міських технологічних коледжів, які функціонують як спеціалізовані середні школи в системі освіти Англії.

Відповідно до поставленої мети використано комплекс взаємодоповнювальних **методів дослідження**: вивчення, узагальнення, систематизацію психолого-педагогічної літератури, зарубіжних і вітчизняних першоджерел для з'ясування стану розробленості

досліджуваної проблеми; аналіз і синтез для розкриття філософсько-педагогічних засад профільного навчання в середніх школах Англії, формування висновків і перспективного напрямку подальших розвідок із проблеми дослідження; компаративний аналіз, який дозволив зіставляти тенденції розвитку профільної освіти в міських технологічних коледжах та інших середніх навчальних закладах Англії.

**Виклад основного матеріалу.** Розуміння феномену міських технологічних коледжів як одного з різновидів шкіл нового типу та вивчення особливостей їх профільного навчання, насамперед, вимагає проведення ретроспективного аналізу створення та функціонування цих професійно орієнтованих навчальних закладів.

В останні десятиліття XX століття освітня система Англії перебувала у стані новітнього реформування й реорганізації з метою забезпечення відповідності багатограним вимогам сучасного суспільства. Основні тенденції, що спричинювали поступову зміну концепції навчання, в цілому пояснюються необхідністю забезпечення високого рівня економіки на світовому ринку. Серед головних причин, що впливали на освітні реформи в Англії, науковці називають політичні, економічні й соціальні фактори як у зовнішній, так і внутрішній площинах.

Так, А. А. Сбруєва розглядає ключові етапи впровадження Національного навчального плану (National Curriculum) як комплексного заходу щодо реалізації нових освітніх стандартів. Все нового значення набуває таке поняття, як вибір, оскільки діти та їх батьки починають обирати бажаний навчальний заклад серед державних відповідно до рівня здібностей і місця проживання. Важливим фактором реформування освіти стало також запровадження нового типу фінансування шкіл, тобто школи перетворюються на своєрідні підприємства, бюджет яких залежить від кількості учнів, що бажають у них навчатися [4].

На думку Н. І. Балацької, профільне навчання у школах Англії, що почало з'являтися в результаті стрімкого розвитку промисловості, постійно зазнавало впливу нових філософсько-педагогічних течій, які відображали соціально-економічну ситуацію в країні. З точки зору ставлення до професійної освіти серед найвідоміших концепцій автор дослідження називає наступні: філософія прагматизму, згідно з якою навчання має бути максимально наближено до практики; педоцентризм, представники якого наголошували на введенні у шкільний розклад виробничо-професійних предметів; прагматизм, центром уваги якого ставав учень з його самореалізацією в першу чергу через професійну діяльність. Окрему увагу приділено таким сучасним педагогічним концепціям, як «філософія існування» та «філософія успіху» [1, 9–10].

Науковці виділяють п'ять основних етапів формування англійської освітньої системи, останній з яких триває до сьогодення та є базовим

періодом для проведення нашого дослідження. Коледж був і залишається класичним навчальним закладом Англії, однак чим ця школа відрізняється від інших та яке місце в його освітньому просторі займає профорієнтація? Відповідь на це питання допоможе зрозуміти передумови появи таких спеціалізованих шкіл як міські технологічні коледжі та визначити особливості принципів і підходів до реалізації профільного навчання в них.

Насамперед необхідно розглянути саме поняття коледж, що викликає певну неоднозначність порівняно з українським терміном. Англійські коледжі дослідники поділяють на три різновиди відповідно до рівня навчальних програм: 1) так називають старші класи середньої школи, що надають певний рівень професійної освіти; 2) вищі навчальні заклади, що протягом чотирьох років надають кваліфікаційний рівень «бакалавр» з багатьох напрямів; 3) спеціалізовані навчальні заклади подальшої вищої освіти, закінчення яких дозволяє отримати вчений ступінь. Наше дослідження концентрує увагу на вивченні першого різновиду коледжу, а саме останньої ланки середньої школою, що має забезпечити якісне профільне навчання, що в майбутньому допоможе визначити професійний шлях випускника.

В історії професійної освіти 1988 рік стає визначальним, оскільки з метою впровадження національних навчальних програм і визначення базових предметів із зазначенням рівня навчальних досягнень був проведений цілий ряд державних ініціатив, у результаті яких було відкрито перші міські технологічні коледжі (City Technology College). Метою створення середнього навчального закладу нового типу була потреба в покращенні освітнього простору в містах Англії та забезпеченні умов для кваліфікованої підготовки спеціалістів у певних галузях промисловості. Однак, виділення земель і фінансування будівництва нових шкіл викликало великі перешкоди як на державному, так і на місцевому рівнях. Тому було прийнято рішення про перетворення деяких шкіл у технологічні коледжі, що стали першими середніми навчальними закладами, що отримали від держави статус спеціалізованих шкіл. За 1988–1993 рр. на території Англії було відкрито 15 міських технологічних коледжів (City Technology College), що замінили собою так звані технічні школи. До них безкоштовно зараховували учнів, що крім високого рівня базової середньої освіти отримували основи технічних спеціальностей.

Кожен із міських технологічних коледжів (МТК) в Англії має свою історію заснування, більшість із яких пов'язана з відомими старовинними навчальними закладами або з відомими місцевими підприємцями. Так, наприклад, коледж у Бейконі був відкритий у 1991 р. на базі церковної школи, що протягом трьохсот років надавала місцевій громаді релігійну освіту, а Брук Вестон коледж був створений за ініціативи двох місцевими бізнесменів Хью Капелла Брука та Гаррі Вестона, які виділили землі для будівництва школи та заснували фонд підтримки розвитку свого навчального закладу. Сьогодні Бейконський коледж пропонує студентам

широкий спектр сучасних напрямів, серед яких цифрова анімація та фотографія, музичні технології та графічний дизайн, а коледж у Брук Вестоні надає освіту майбутнім програмістам, які будуть працювати над удосконаленням процесу автоматизації виробництва [7; 9].

Процес навчання в МТК відбувається відповідно до Національної навчальної програми (National Curriculum) та забезпечує 3–5 етапи навчання в середній школі (**Key Stage 3** – 7–9 класи, **Key Stage 4** – 10–11 класи, **Key Stage 5** – 12–13 класи), яку відвідують учні з 11 до 18 років. Зміст навчання спрямований на вивчення сучасних технологій у широкому діапазоні технічних спеціальностей [12].

Бажаючі навчатись у цих школах, насамперед, повинні мати схильність до опанування інформаційно-комунікаційними технологіями. Не менш важливим критерієм для відбору учнів є успішна мотивація, що сприяє постійному вдосконаленню та прагненню реалізувати себе в майбутньому професійному житті.

Навчання в МТК відзначається постійною модернізацією методів навчання та впровадженням новітніх технологій для забезпечення високого рівня освіти. Використання різноманітних дистанційних курсів дозволяє не лише підвищувати інтерес до навчання, але й значно покращувати результати засвоєння знань. Більшість аудиторій оснащено електронними дошками, а основи майбутньої професії учні опановують в оновлених за останніми технічними стандартами комп'ютерних класах.

Фінансуються міські технологічні коледжі головним чином із державного бюджету, але також отримують додаткові субсидії від спонсорів і великих місцевих підприємств, цим і пояснюється високий рівень матеріального забезпечення кожного окремого учня порівняно з іншими державними загальноосвітніми школами. Важливу роль у прийнятті фінансових рішень відіграють і батьки. Батьківські ради стають тим незалежним контролюючим органом, який ретельно слідкує не лише за коректним розподілом коштів, але й за якістю надання освітніх послуг. Необхідно зазначити, що завдяки постійним державним та спонсорським дотаціям, у навчальних закладах такого типу існує особлива система заохочення викладачів, що спрямована на підвищення оплати праці відповідно до досягнень учнів [11].

З 2003 р. розпочався процес перетворення міських технологічних коледжів, у результаті якого вони почали набувати статусу академій (англ. *academy* – спеціалізована школа). За період з 2003 до 2008 рр. 12 навчальних закладів з 15 отримали назву «академія середньої освіти». Новий статус підкреслює високий рівень академічної освіти, який надають ці школи, що підтверджують щорічні рейтинги середніх навчальних закладів, які знаходяться у відкритому онлайн доступі як для батьків, так і самих учнів.

Останніми роками все більше батьків висловлюють занепокоєння рівнем підготовки з базових предметів у середній школі. Вони наголошують,

що професійна орієнтація має право на існування, однак майбутню спеціальність зарано обирати в 11–14 років. Учні, передусім, повинні здобути якісну академічну освіту, аби в подальшому не втратити свій шанс на вступ до вищого навчального закладу. Тому МТК стали своєрідним поєднанням загальноосвітньої та спеціалізованої школи, яка не лише забезпечує високий базовий рівень, але й пропонує великий спектр сучасних технічних та інформаційних напрямів, які допоможуть усім молодим людям знайти власний шлях до реалізації свого творчого та професійного потенціалу.

**Висновки та перспективи подальших наукових розвідок.** Відтак, високий рівень вимог до якості освіти з боку держави впливає на постійне вдосконалення та модернізацію системи сучасної освіти. У підготовці кваліфікованого спеціаліста, насамперед, має бути зацікавленим підприємство, що надасть робоче місце майбутньому фахівцю. Тому все більше навчальних закладів переміщують процес оволодіння навичками певної професії безпосередньо на місцеві підприємства. Кількість необхідних молодих кадрів має визначатися не абстрактним державним замовленням, а реальними потребами тієї чи іншої установи. Особливими навчальними закладами середньої ланки у вирішенні цієї проблеми стали міські технологічні коледжі, здобуття освіти в яких передбачає тісне співробітництво з місцевими підприємствами, що в подальшому надають робочі місця успішним випускникам коледжів. Метою створення середніх навчальних закладів нового типу в кінці ХХ століття стала нагальна потреба в покращенні освітнього простору в містах Англії та необхідність трансформування вивчення профільних дисциплін у практичну площину для забезпечення відповідних умов підготовки кваліфікованих спеціалістів у певних галузях. Міські технологічні коледжі (нині – академії середньої освіти) стали прикладом успішного поєднання академічного навчання з першими кроками в майбутній професії.

Перспективні напрями дослідження означеної проблематики вбачаємо у вивченні особливостей змісту освітнього процесу в міських технологічних коледжах Англії з метою запозичення елементів їхнього прогресивного досвіду в системі освіти України.

#### ЛІТЕРАТУРА

1. Балацька Н. І. Професійна орієнтація учнів у сучасних середніх школах Англії : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Н. І. Балацька. – К., 2004. – 23 с.
2. Концепція профільного навчання в старшій школі // Інформаційний збірник МОН України. – 2013. – № 24. – С. 3–15.
3. Костенко Н. І. Організація профільного навчання у старшій школі Великої Британії : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Н. І. Костенко. – К., 2010. – 23 с.
4. Сбруєва А. А. Освітні реформи 80–90-х рр. ХХ століття: англійський досвід [Електронний ресурс] / А. А. Сбруєва – Режим доступу : <http://studentam.net.ua/content/view/7798/97/>.
5. Стеценко К. Ліберальні освітні реформи Великобританії кінця ХХ століття в контексті ідей сучасної педагогіки [Електронний ресурс] / Катерина Стеценко. – Режим доступу :

<http://irbis-nbuv.gov.ua/>.

6. Федорчук А. Л. Профільне навчання в школах зарубіжжя: стан та перспективи розвитку [Електронний ресурс] / А. Л. Федорчук. – Режим доступу :

<http://intkonf.org/fedorchuk-a-l-profilne-navchannya-v-shkolah-zarubizhzhya-standa-perspektivi-rozvitku/>.

7. Bacon's College [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

<https://www.baconcollege.co.uk>.

8. Brit School – National Curriculum and Options [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

<https://www.brit.croydon.sch.uk/nationalcurriculum>.

9. Brook Weston College [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

<http://www.brookweston.org/>.

10. Harrison A. Teachers fear selection at 14 [Електронний ресурс] / Angela Harrison. – Режим доступу :

<https://www.bbc.co.uk/1/hi/education/8602723.stm>.

11. City Technology Colleges [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

<https://www.gov.uk/.../city-technology-colleges>.

12. The National Curriculum in England [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

<https://www.gov.uk/government>.

## РЕЗЮМЕ

**Воронина А. Р.** Перспективы реализации профильного обучения в городских технологических колледжах Англии.

*В статье рассмотрены предпосылки возникновения в системе образования Англии таких специализированных школ как городские технологические колледжи и определены особенности подходов к реализации профильного обучения в них. Проведен анализ формирования новой образовательной концепции путем изучения отличий городских технологических колледжей от других современных школ. Особое внимание уделено проблеме создания соответствующих условий для подготовки квалифицированных специалистов. Дано определение «академии среднего образования». В статье освещены попытки успешной интеграции академического образования с первыми шагами в будущей профессии. Дальнейшее изучение предложенной темы станет полезной в поиске наиболее эффективных методов реорганизации системы профильного обучения в Украине.*

**Ключевые слова:** система образования Англии, профильное обучение, средняя школа, городские технологические колледжи, академия среднего образования.

## SUMMARY

**Voronina H.** The Prospects of Specialized Education in City Technology Colleges in England.

*It is known that the development of a country potential refers not only to its economic and political factors but is also associated with its human resources. The providing of appropriate conditions for professional fulfillment should be one of the most important issues of the modern society. Due to historical aspects and successful reforms the system of education in England takes the leading position in professional world.*

*The article deals with the prospects of specialized education in England. It discusses the reasons that led to the foundation of new vocational educational establishments in this country. It analyses the development of specialist schools and defines the peculiarities of City Technology College which were first established in 1988 bringing the world of education and industry together. The major historical stages of vocational education development are observed and the new concept of practical learning in City Technology Colleges is described. CTCs teach subjects of*

*the National Curriculum with a specific focus on science and technology. They offer a wide range of vocational qualifications and develop close links with local employers.*

*The article focuses on the problem how to provide proper working conditions for future specialists. It highlights the successful try to combine academic learning and working experience which brings numerous opportunities for students aged between 11 and 18. City Technology Colleges in England offer the excellent chance to get a personal and professional development in modern technological environment. The financial support from local enterprises encourages both students and teachers to progress. Parents play an important role in the majority of CTC decision making. These vocationally focused schools operate outside of local authority control and offer academic courses as well as skill-based learning. Since 2003 most CTC have obtained Academy status as they equip students both with realistic working skills and the foundations for higher education.*

*Further research of this issue may result in the beneficial transformation of specialized education in Ukraine which will help future specialists meet the modern employment requirements and build a successful career.*

**Key words:** *system of education in England, specialized education, secondary school, City Technology Colleges, academy of secondary education.*